

การบริหารจัดการที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง

SUSTAINABLE OF ARABLE LAND MANAGEMENT IN CONSERVATION
FOREST AT BANTHAT RANGE PHATTHALUNG PROVINCE AREA

วิวัฒน์ ฤทธิมา

WIWAT RITTIMA

วิลาสินี ธนพิทักษ์

WILASINEE THANAPITAK

อานูช ศิริรัฐนิคม

ANUT KIRIRATNIKOM

มหาวิทยาลัยทักษิณ

THAKSIN UNIVERSITY

จังหวัดสงขลา

SONGKHLA PROVINCE

รับบทความ : 17 กรกฎาคม 2563 /ปรับแก้ไข : 29 กันยายน 2563 /ตอบรับบทความ : 7 ตุลาคม 2563

Received : 17 July 2020 /Revised : 29 September 2020 /Accepted : 7 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง 2) ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง และ 3) เสนอรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและรูปแบบแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เลือกแบบเจาะจง ครั้งละ 175 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบการดำเนินเวที จำนวน 17 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยจำแนกและจัดระบบข้อมูล

ผลการวิจัยพบข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ประชาชนเข้าผั้วถางพื้นที่ป่าและตั้งถิ่นฐานก่อนที่ภาครัฐจะกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทำให้เกิดการทับซ้อนที่ดินของประชาชน โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีมาตรการชะลอการบริหารจัดการที่ดินและสร้างความเข้าใจเพื่อลดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่ ปรับปรุงกฎหมายและนโยบาย และปรับระบบการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับรูปแบบการบริหารคือ การปลูกต้นไม้กันแนว การปลูกพืชตามวิถี และการปลูกพืชตามลักษณะที่ดิน ในส่วนรูปแบบการแก้ไขปัญหาคือ การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกิน และการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการที่ดินทำกิน, พื้นที่ป่าอนุรักษ์, พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง

ABSTRACT

This research aims to 1) study the conditions and characteristics to manage arable land and solve the problem are arable land in conservation forests, 2) analyze guidelines management of arable land and solve problems are arable land in conservation forest, and 3) offer a sustainable management of arable land and solve arable land problems in conservation forest at Banthat village in Phatthalung province area as a model. There was key informant purposive sampling type of 175 people, used a structured interview is a passed quality inspection. Information collected according to the framework of the stage amount 17 terms, and analyze data was conducted by classifying and organizing information.

The result showed empirical data as people mow forest areas and style down before the government designated it as protected forest area caused the overlap of land's people. With solutions that create problems of a participatory process for all sectors, there are measured to solve the problem of land management. Also, creating a model for receding the impact of people's lives, and reforming the laws and policies. Moreover, the land is adjusted and built the management system. The problem-solving model is the zoning of arable land and certifying the use of the land.

Keywords : Arable land management, Conservation forest, Phatthalung Province area

บทนำ

พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงนั้นเป็นอีกหนึ่งที่มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและก่อตั้งชุมชนภายใต้วิถีแห่งการพึ่งพาและอยู่ร่วมกับผืนป่าอย่างสมดุล และในเวลาต่อมาก็ต้องประสบกับปัญหาที่ดินทำกินและอยู่อาศัยทับซ้อนกับพื้นที่ป่านุรักษ์ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐด้วยการกำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนตามหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2481 (Office of the Council of State, 1938, pp. 211-222) ในช่วงปี พ.ศ. 2501 ถึง พ.ศ. 2502 การกำหนดให้ป่าสงวนบางส่วนของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดของจังหวัดพัทลุงเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ในปี พ.ศ. 2518 และเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขายอดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในปี พ.ศ. 2525 นำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน (Rittima, Thanapitak, & Kiriratnikom, 2020, pp. 112-135)

การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐด้วยการกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนและกำหนดให้ป่าสงวนในบางพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและบางส่วนเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขายอดนั้นเกิดทับซ้อนกับที่ดินซึ่งเป็นที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนที่ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ทับซ้อนต้องกลายเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยและทำกินอย่างผิดกฎหมายในที่ดินของรัฐทั้ง ๆ ที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนที่ภาครัฐจะเข้ามาบริหารจัดการที่ดินและเกิดกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนเพราะไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีของระบบการทำสวนยางได้อย่างปกติ รวมทั้งถูกจับกุมดำเนินคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา จึงนำไปสู่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดิน แต่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาคือเป็นรูปธรรม

และนำไปสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้ ประกอบกับการดำเนินการของภาครัฐมุ่งบังคับใช้กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินซึ่งไม่สอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่ ตลอดจน ยังขาดการคำนึงถึงบริบทของพื้นที่และประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งถิ่นฐานและชุมชน จึงไม่สามารถดำเนินการ แก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน (Rittima, 2016, pp. 181-186)

ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหา ที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงได้อย่างยั่งยืนนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน และเสนอรูปแบบในการบริหาร จัดการที่ดินทำกินและรูปแบบแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

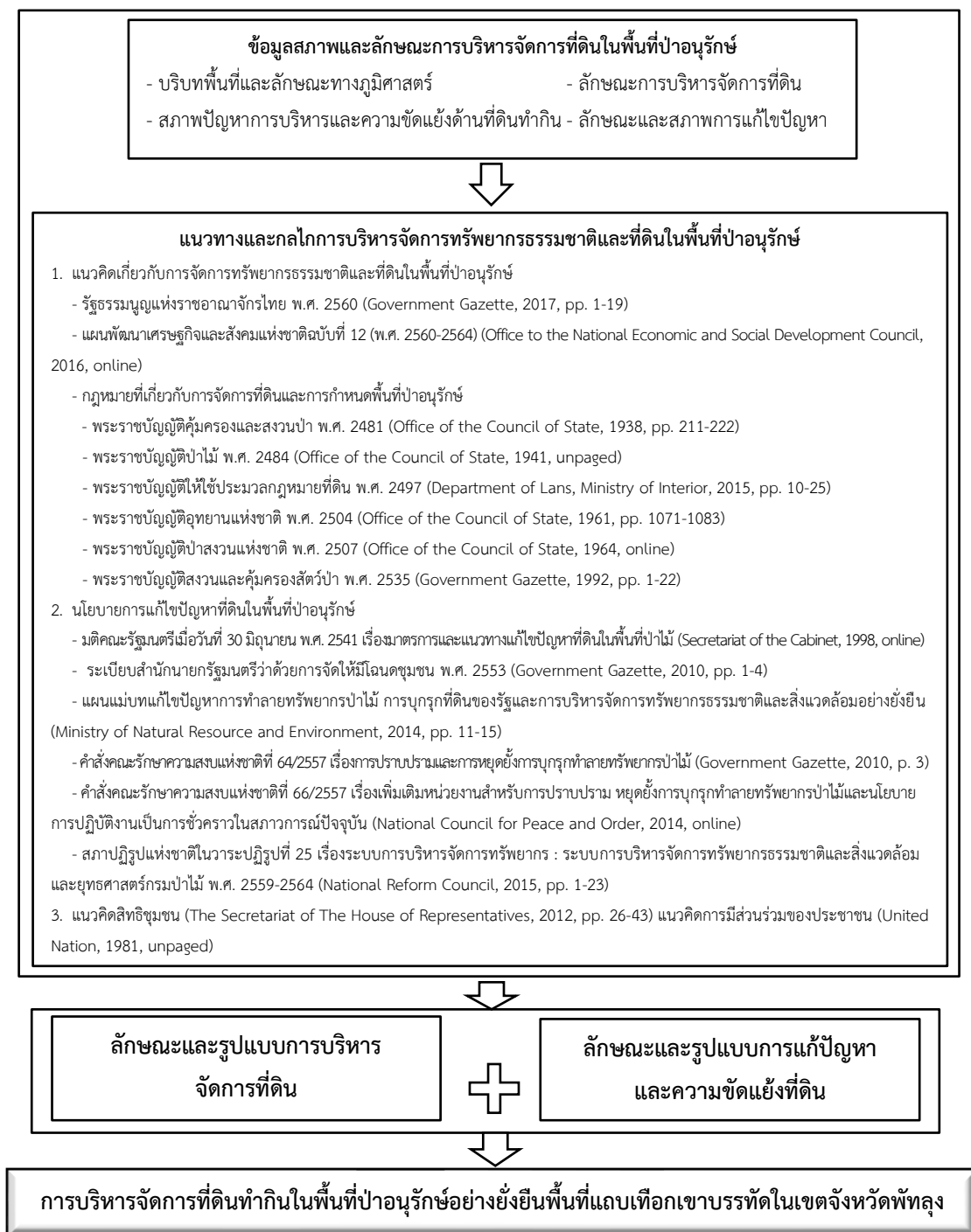
1. เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง
3. เพื่อเสนอรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและรูปแบบแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน

ประโยชน์การวิจัย

1. ทราบถึงสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง
2. ทราบแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง
3. เกิดรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืน
4. เกิดรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืน
5. สามารถนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แยกเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารสารสนเทศ นำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษานั้นเจาะจงเป็นพื้นที่ประสบกับปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มาเป็นเวลานาน และมีการดำเนินการแก้ปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ประกอบไปด้วย 9 ตำบล ในเขต 4 อำเภอ ได้แก่ ตำบลบ้านนา และตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ ตำบลคลองเฉลิม

ตำบลคลองทรายขาว และตำบลงหรา อำเภอกงหรา ตำบลตะโหมดและตำบลคลองใหญ่ อำเภอดงหลวง และพื้นที่ตำบลทุ่งนารี และตำบลหนองธง อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง และพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ประกอบไปด้วย 13 ตำบล ในเขต 4 อำเภอ ได้แก่ ตำบลคลองทรายขาว ตำบลคลองเฉลิม ตำบลงหรา ตำบลชะรัด และตำบลสมหวัง อำเภอกงหรา ตำบลชุมพล ตำบลลำสินธุ์และตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ ตำบลตะแพน ตำบลเขาป่าและตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต และพื้นที่ตำบลเกาะเต่าและตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงตามสภาพของบริบทพื้นที่ในปัจจุบัน

2. ประชากร เป็นประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งอาศัยและปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเจาะจงตามเกณฑ์คือ จะต้องมีความรู้และเข้าใจถึงปัญหาที่ดำเนินการศึกษา ข้อมูลและแนวทางแก้ไขปัญหานั้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง ที่อยู่ตั้งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 175 คน ประกอบด้วย นักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 12 คน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวน 12 คน ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ จำนวน 25 คน และผู้แทนจากองค์กรชุมชนและภาคประชาชน จำนวน 111 คน

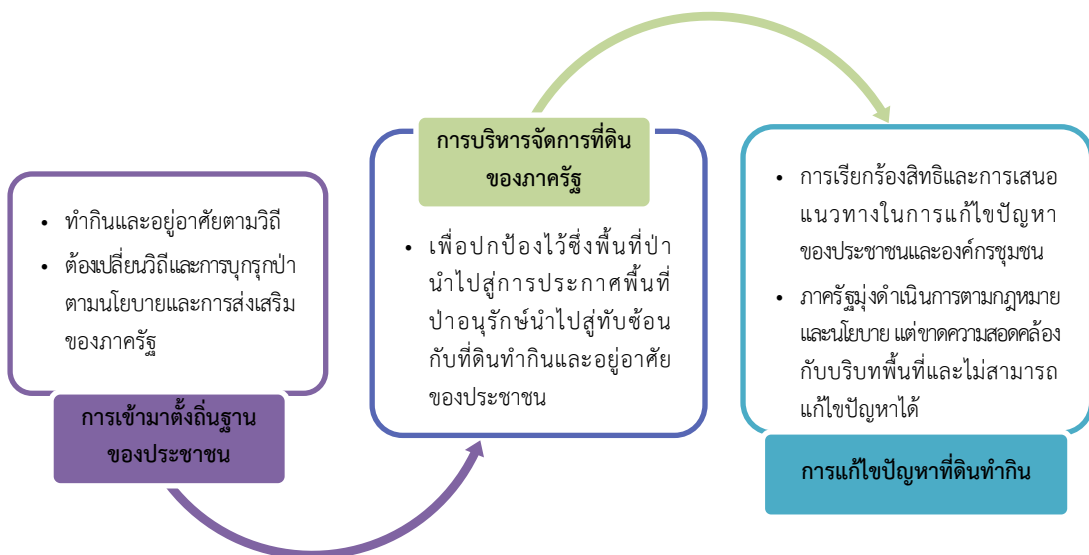
3. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะแนวคำถามแบบมีโครงสร้าง ดำเนินการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยปรับแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยพร้อมทีมวิจัยลงพื้นที่ที่ศึกษา ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการเชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่เป็นลักษณะของการสอบถามข้อมูล โดยผู้ทำการวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสังเกตการณ์ร่วมในพื้นที่ และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมแบบการจัดกระบวนการจัดประชุมตามกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ทั้งหมดจำนวน 17 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 2,482 คน คิดเป็นร้อยละ 83.42

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล วิเคราะห์ส่วนประกอบ ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร และเนื้อหา สาเหตุและผล ความเชื่อมโยงของหมวดหมู่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และแสวงหาข้อเท็จจริงตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง มีดังนี้

ภาพที่ 2 สภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง

1.1 การเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยมีลักษณะแบบอยู่ภายใต้วิถีที่ผูกพันและอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุล

1.2 การบริหารจัดการที่ดินตามกระแสการพัฒนาและการส่งเสริมจากนโยบายของภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินตามนโยบายและข้อกำหนดของภาครัฐด้วยการเปลี่ยนวิถีการปลูกพืชผสมหรือลักษณะของผสมผสานกับกลายเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ก่อให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม่มากขึ้น และต้องการเปลี่ยนจากการทำปายางพาราเป็นสวนยางพารา

1.3 พื้นที่ป่าอนุรักษ์แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและแก้ไขปัญหาที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ดังนี้

1.3.1 ปัญหาการทับซ้อนที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนเดิม นำไปสู่การรื้อถอนสิทธิในที่ดินของประชาชนในพื้นที่

1.3.2 ประชาชนไม่มีสิทธิในการทำดินบนที่ดินและที่อยู่อาศัยซึ่งตั้งอยู่ในแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์โดยไม่มีการกันแนวเขตพื้นที่อย่างชัดเจน นำไปสู่การถูกจับกุมดำเนินคดีทั้งแพ่งและอาญา

1.3.3 ประชาชนรวมตัวและจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อขับเคลื่อนและต่อสู้กับภาครัฐถึงสิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยมีฐานคิดมาจากความต้องการของชุมชนในการกำหนดทิศทางและการจัดการปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชน

1.3.4 ภาครัฐไม่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมและสิทธิในที่ดินในฐานะของผู้ที่ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อน

1.3.5 ภาครัฐมุ่งดำเนินการตามกฎหมายและแนวทางในการดำเนินการตามนโยบายภาครัฐโดยละเลยการคำนึงถึงบริบทของพื้นที่

1.3.6 การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในเขตจังหวัดพัทลุงของภาครัฐ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการออกโฉนดที่ดินชุมชน พ.ศ. 2553 เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ให้กับประชาชนในลักษณะสิทธิชุมชนหรือสิทธิร่วมกัน ต้องประสบความล้มเหลวเมื่อประชาชนและองค์กรชุมชน ในพื้นที่ไม่ยอมรับในหลักการและการดำเนินงานตามนโยบาย

1.3.7 การกำหนดแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนก็ต้องประสบความล้มเหลวและไม่สามารถ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

ดังนั้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แถบเทือกเขาบรรทัด ในเขตจังหวัดพัทลุงประสบความล้มเหลว อันเนื่องมาจากมุมมองและวิถีในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนที่มีความแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง มีดังนี้

ภาพที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แถบเทือกเขาบรรทัด ในเขตจังหวัดพัทลุง

2.1 ต้องก่อเกิดกระบวนการคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ประกอบกับจะต้องดำเนินการ เชื่อมมาตรการหรือแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน

2.2 สร้างความเข้าใจต่อกันระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐและองค์กรชุมชน ด้วยการดำเนินการร่วมกัน ในการร่วมคิดร่วมดำเนินการและหาข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการที่ดินเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการดำเนินการที่เกิดความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

2.3 ต้องดำเนินการปรับระบบการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ ให้กับประชาชนในชุมชนที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีพและดำเนินชีวิตของประชาชน ประกอบกับการปรับรูปแบบ และวิถีของชุมชนที่จะต้องดำเนินการพึ่งพาตนเองในวิถีชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจของประชาชนในชุมชนบนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของชุมชนและการเสริมแรง จากหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค

2.4 ส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมขับเคลื่อนและสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดการอยู่ดีกินดีนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชน พร้อมทั้งลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยการยุติการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชน

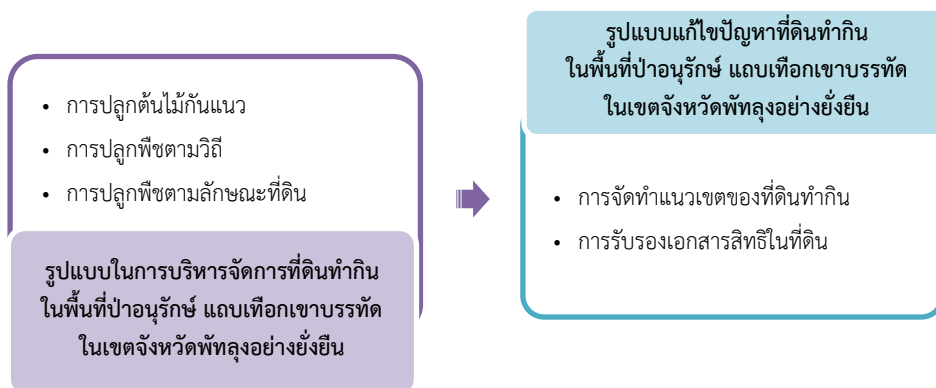
2.5 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ต้องดำเนินการควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ยุติการจับกุม ช่มชู้ คุกคาม ตรวจจับและทำลายทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ในกรณีที่ประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่เดิม แต่หากมีการบุกรุกหรือแผ้วถางพื้นที่ป่าเพิ่มเติมนั้นก็ให้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเข้มงวด

2.6 ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชน รวมไปถึงหากเป็นกฎหมายหรือนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ป่าไม้และการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดิน เช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่ก่อให้เกิดผลกระทบจากการกำหนดเขตพื้นที่ทับซ้อนกับที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน

2.7 ต้องมีการทบทวนและปรับแก้ไขนโยบายการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พ.ศ. 2553 และแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้มีความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา

3. ผลการเสนอรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและรูปแบบแก้ไขปัญหาดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน มีดังนี้

3.1 รูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินนั้นดำเนินการในแนวทางและวิธีการที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับและความรู้สึกร่วมในการแก้ไขปัญหาและให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ดังนี้

ภาพที่ 4 รูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและรูปแบบแก้ไขปัญหาดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน

3.1.1 การปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ในลักษณะของพื้นที่ป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ป่าไม้ผสมซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของประชาชน

3.1.2 การปลูกพืชตามวิธีถือว่าเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินทำกินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน และพลิกฟื้นภูมิปัญญาในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการปลูกพืชในลักษณะของการผสมผสานกันและไม่ก่อให้เกิด การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า เพราะประชาชนสามารถใช้ประโยชน์และเกิดรายได้จากการทำสวนผสมหรือป่าผสม ซึ่งนำไปสู่การกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนที่แบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่ากันชน พื้นที่ป่าไม้ผสม พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ และพื้นที่ที่อยู่อาศัย

3.1.3 การปลูกพืชตามลักษณะที่ดิน เป็นการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ ประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อันดับ 1 พื้นที่ป่ากันชนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อันดับ 2 พื้นที่ป่าไม้ผสมซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อันดับ 3 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อันดับ 4 และพื้นที่ที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อันดับ 5 หรือไม่มีความลาดชันเลย

3.2 รูปแบบแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการดังนี้

3.2.1 การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน และการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดความชัดเจน

3.2.2 การรับรองสิทธิในที่ดินทำกินที่ทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งมีทั้งที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน มีเอกสารสิทธิที่ราชการออกให้ และมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน จึงจะต้อง คำนึงถึงความเหมาะสมและแบ่งกลุ่มคนให้ชัดเจน ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินก่อน การประกาศป่าสงวน 2) กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแต่ก่อนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขียวบรรทัด 3) กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขียวบรรทัด 4) กลุ่มคน ที่เข้าถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแต่ก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาเย่า และ 5) กลุ่มคน ที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาเย่า

อภิปรายผล

ลักษณะและรูปแบบของการบริหารจัดการที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด ในเขตจังหวัดพัทลุงมีจุดเริ่มต้นจากการเข้ามาแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้ทำกินและอยู่อาศัยตามวิถีที่อยู่ร่วมกับป่า อย่างสมดุลและก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เมื่อภาครัฐได้เข้ามาบริหารจัดการที่ดิน ด้วยการกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนและกำหนดให้ป่าสงวนในบางพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขียวบรรทัด และเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาเย่าซึ่งได้ทับซ้อนกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชน จึงก่อให้เกิด การนำไปสู่การรวมตัวของประชาชนที่นำไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อขับเคลื่อน ต่อสู้กับภาครัฐถึงสิทธิในที่ดินทำกินและอยู่อาศัยพร้อมทั้งได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินต่อภาครัฐ ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมและสิทธิในที่ดินในฐานะของผู้ที่ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนแต่ภาครัฐก็ยังมุ่งดำเนินการ ตามข้อกฎหมายและแนวทางในการดำเนินการของภาครัฐที่ละเลยการให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่และความต้องการ ของประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ นำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินขึ้นระหว่างประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐจากมุมมองในการบริหาร

จัดการที่ดินที่ต่างกันและการอ้างความชอบธรรมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในฐานะที่ได้ทำกิน และอยู่อาศัยมาก่อนกับอำนาจโดยชอบธรรมตามกฎหมายของภาครัฐซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับวิวัฒน์ ฤทธิมา (Rittima, 2011, pp. 76-80) ที่สรุปไว้ว่า ความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชน ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน และคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย (Land Reform Committee, 2011, pp. 35-37) ที่ได้สรุปไว้ว่าการประกาศเขตตามกฎหมายซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของแนวเขตในกรณีชุมชนหรือที่ดินทำกิน อยู่ในแนวรอยต่อกับที่ดินของรัฐหรือทับซ้อนชุมชนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม และประชาชนไม่มีโอกาสเข้าสูการครอบครองที่ดิน โดยชอบด้วยกฎหมาย ระบบฐานข้อมูลที่ดินไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐซึ่งมีแนวเขตทับซ้อนกันเองที่ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนและความขัดแย้งในการถือครองที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปให้เห็นได้ว่าปัญหาการบริหารจัดการที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในแต่ละพื้นที่นั้นมีที่มาของสาเหตุและปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงจะต้องดำเนินการศึกษาแนวทางและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบทของพื้นที่ด้วยการกำหนดแนวทางรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ จึงไม่สามารถที่จะกำหนดเพียงแนวทางหรือนำรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินแบบเดียวกันไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันและบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ฉะนั้นในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับความเหมาะสมและความสอดคล้องของบริบทพื้นที่ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมคิดร่วมกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินโดยชุมชนจัดการตนเองและดำเนินการรับรองด้วยระบบและกลไกของภาครัฐบนพื้นฐานความสมดุลของหลักแห่งวิถีของประชาชนและชุมชนกับหลักการของกฎหมายและนโยบายของรัฐ

ในส่วนของรูปแบบการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงได้อย่างยั่งยืน จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์ของภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐ ด้วยจะต้องยุติการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชน ปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและปรับระบบการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ในที่ดิน กำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินทำกินด้วยการปลูกต้นไม้กันแนว ปลูกพืชตามวิถีและปลูกพืชตามลักษณะที่ดิน และกำหนดรูปแบบแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินด้วยการดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกิน และการรับรองเอกสารสิทธิในที่ดิน ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของวิวัฒน์ ฤทธิมา (Rittima, 2016, pp. 333-339) ที่ได้เสนอตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชน การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่และการปลูกพืชตามวิถี และภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการจัดทำป่าสมรม กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน ปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจและการปลูกพืช 4 ชั้น และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังด้วยการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วม โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การบริหารจัดการที่ดินทำกินควรให้ความสำคัญและยอมรับในวิธีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ อุทยานแห่งชาติเขาน้อยและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด
2. การบริหารจัดการที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องกำหนดรูปแบบและวางแผนแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่ดิน
3. การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องกำหนดแนวเขตของพื้นที่ทำกิน และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความชัดเจน
4. เพื่อก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดินอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของคนกับป่า จะต้องก่อให้เกิดความสมดุลของการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับผลประโยชน์ของภาครัฐกับภาคประชาชน และองค์กรชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินทำกินและการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่
2. ควรศึกษาถึงรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรชุมชนและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน
3. ควรศึกษาแนวทางและรูปแบบในการกำหนดแนวเขตพื้นที่ระหว่างพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ อุทยานแห่งชาติเขาน้อยและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกับพื้นที่ทำกินของประชาชนอย่างยั่งยืน
4. ควรจัดให้มีเวทีสาธารณะของประชาชน องค์กรชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาค และเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาน้อยและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดได้มาแลกเปลี่ยน พูดคุย สร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินและรักษาป่า

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเภททุนยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560

เอกสารอ้างอิง

- Department of Lands, Ministry of Interior. (2015). *The land code Act BE 1954*. Bangkok : Ministry of Interior. (In Thai)
- Government Gazette. (1992). *Wildlife Preservation and Protection Act B. E. 1992*. Vol. 109, Sec. 15, 28 February 1992. (In Thai)
- Government Gazette. (2010). *Order of the National Council for Peace and Order No. 64/2014 on suppress and stopping the encroachment and destroy of forest resources*. Vol. 131, 115 ngor Special, 11 June 2010, p. 3. (In Thai)

- Government Gazette. (2010). *Rule of the Prime Minister's Office on the Arrangement of Community Deeds, 2010*. Vol. 127, 73 ngor Special, 11 June 2010, pp. 1-4. (In Thai)
- Government Gazette. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand B. E. 2017*. Vol. 134, Sec. 40 Kor, 6 April 2017, pp. 1-19. (In Thai)
- Land Reform Committee. (2011). *Land: Problems, causes and guidelines for fair allocation*. Bangkok : Land Reform Committee. (In Thai)
- Ministry of Natural Resource and Environment. (2014). *Master plan for solving the problem of destruction of forest resources State land invasion And sustainable management of natural resources*. Bangkok : Support fund, Royal Thai Army College. (In Thai)
- National Council for Peace and Order. (2014). *Order No. 66/2014, additional agencies for the suppression Stop the invasion and destroy forest resources. And temporary operating policies in current circumstances*. Retrieved July 8, 2018, from <http://www.library.coj.go.th/Info/41400?c=864154228> (In Thai)
- National Reform Council. (2015). *Reform Agenda 25: Resource Management System: Natural Resource and Environmental Management System*. Bangkok : The Secretariat of The House of Representatives. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1938). *National Parks Act BE 1938*. Bangkok : Office of the Council of State. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1941). *Forest Act B.E. 1941*. Bangkok : Office of the Council of State. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1961). *National Parks Act BE 1961*. Bangkok : Office of the Council of State. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1964). *National Reserved Forests Act, B. E. 1964*. Retrieved July 8, 2018, from <https://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/%E0%B8%9B27-20-9999-update.pdf> (In Thai)
- Office to the National Economic and Social Development Council. (2016). *12th National Economic and Social Development (2017-2021)*. Retrieved July 8, 2018, from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (In Thai)
- Rittima, W. (2011). *Causes and Solutions for Land Conflicts among Public Sectors and Local People : A Case Study of Banthat Mountain in Trang Province*. Thesis, Master of Public and Private Management Program degree, National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Rittima, W. (2016). *Sustainable Land Conflicts Management in Banthat Mountain Range Trang Province Area*. Dissertation, Doctor of Philosophy degree in Public Administration, Burapha University, Chonburi. (In Thai)

- Rittima, W. ,Thanapitak, W., & Kiratnikom, A. (2020). *Sustainable of Arable land Management in Conservation forest at Banthat range Phatthalung Province area*. Research report. Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Secretariat of the Cabinet. (1998). *Cabinet resolution to solve land problems in forest areas*. Retrieved March 4, 2017, from <http://www.dnp.go.th/watershed/gov1.htm> (In Thai)
- The Secretariat of The House of Representatives. (2012). *Constitutional of community rights*. Bangkok : Public Rlations Office, The Secretariat of The House of Representatives. (In Thai)
- United Nation. (1981). *Development of International Economic and Social Affairs: Popular Participaiotn as a Strategy for Promoting Community Level Action and National Development Report of the Meeting of the Adhoc Group of Experts Helsd at UN. Midquarter from May 22-26, 1981*. New York : United Nation.

ผู้เขียนบทความ

อาจารย์ ดร.วิวัฒน์ ฤทธิมา

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม
วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail: vi2528@gmail.com

อาจารย์ ดร.วิลาสินี ธนพิทักษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม
วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail: joy_boy2523@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานูช ศิริรัฐนิคม

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail: anut59@hotmail.com
มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 140 ถนนกาญจนวนิช
หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา
90000